

ЗМІСТ

ПРЕС-СЛУЖБА МОН УКРАЇНИ ІНФОРМУЄ	3
ВІЗИТНА КАРТКА	
Львівська політехніка готує і виховує нову генерацію української технічної еліти	10
ЯКІСТЬ ОСВІТИ	
Володимир Головенкін. Університетська система забезпечення якості	15
Ганна Красильникова. На шляху до сучасної системи моніторингу якості вітчизняної освіти	24
Олена Жорнова, Ольга Жорнова. Благополуччя здобувачів вищої освіти як об'єкт моніторингу її якості	36
ІНЖЕНЕРНА ОСВІТА	
Ростислав Дідик. Сучасні навчальні технології в системі підготовки інженерних кадрів	45
Алла Семенова. Сучасні тенденції формування педагогічної майстерності фахівців інженерних спеціальностей	51
ПРОБЛЕМНЕ ПИТАННЯ	
Костянтин Корсак. Пропозиція “Української ідеї — XXI”	60
Олег Бачинський. Становлення та розвиток практичної підготовки як невід’ємної складової сільськогосподарської освіти	72
Сергій Виткалов. Сучасні проблеми вищої школи очима регіонального педагога	85
Тетяна Ананко. Теоретичні аспекти професійної орієнтації в загальноосвітніх навчальних закладах України	91
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	
Наталія Храмцовська. Особливості сучасної стандартизації в інформаційних дисциплінах	100

ПРАКТИКА НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗ ДАНИХ

Віктор Гогунський, Олексій Колесніков. Особливості роботи в “Google Академія”	109
--	-----

РЕЦЕНЗІЇ

Галина Филюк. Колективне наукове видання з проблем управління сучасними системами на різних рівнях господарювання	112
Вища освіта і наука: огляд періодичних видань	115
Перелік статей та інших матеріалів, опублікованих у журналі “Вища школа” у 2014 р.	123
Contents	127

В.о. головного редактора — К.М. Левківський

Редакційна колегія: К.М. Левківський — заступник головного редактора; К.С. Абдієв (Казахстан); В.П. Андрущенко; В.Д. Базилевич; В.І. Байденко (Росія); В.І. Бондар; П.І. Гнатенко; А.А. Гриценко; О.А. Грішнова; Л.В. Губерський; Р.О. Додонов; М.Б. Євтух; І.П. Зайцева; Т.О. Коломієць; А.Є. Конверський; В.Г. Кремень; А.І. Кузьмінський; В.І. Кушерець; Ю.Г. Лисенко; В.В. Миронов (Росія); В.І. Міщенко; Т.Ю. Морозова; І.Ф. Надольний; М.П. Орзіх; І.Ф. Прокопенко; В.Я. Тацій; О.В. Тимошук; В.К. Суханцева; О.Л. Шевнюк; В.С. Щербина

Над випуском працювали: В.І. Карасьов, В.П. Розумний, Л.В. Кирпич, Ю.М. Слущка — відповідальний секретар, Ю.М. Проценко, К.М. Кононученко, С.А. Торба, Л.С. Кулешова, О.С. Кузуб, І.А. Олійник, Л.І. Жиборовська

На першій сторінці обкладинки — студенти та викладачі Національного університету “Львівська політехніка” (фото прес-служби НУ “Львівська політехніка”).

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України: 21876

Індекс журналу із щомісячним додатком з шести зразків нових видань: 89538

Журнал “Вища школа” внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з педагогіки (Постанова президії ВАК України від 22.12.2010 № 1-05/8) та філософії (Постанова президії ВАК України від 01.07.2010 № 1-05/5) на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво КВ № 12864-1748ПР від 27.06.2007. Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов’язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; **факс:** (044) 234-23-36.

E-mail: journal@society.kiev.ua **http:** //www.znannia.com.ua

Видавець — Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28

Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Підписано до друку 29.12.2014. Формат 70x108 1/16.

Папір офс. № 1. Друк офс. Гарнітура Academy.

Ум. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 11,2. Наклад 450 пр. Зам. №

УДК 378.1:37.014.5

**Сергій
Виткалов**

*Доцент кафедри культурології і музеєзнавства
Рівненського державного гуманітарного універ-
ситету, кандидат мистецтвознавства*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ ОЧИМА РЕГІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

*Аналізуються проблеми сучасної вищої школи, зокрема пов'язані з органі-
зацією наукової діяльності в Україні. Йдеться про необхідність публікацій у на-
укометричних виданнях, які мають сприяти ознайомленню світової наукової
спільноти зі здобутками вітчизняних науковців. Наголошується на тому, що по-
дібна практика, попри певні позитивні моменти, які дійсно сприятимуть озна-
йомленню з формами наукового пошуку та його результатами, на рівні моло-
дих дослідників (претендентів на науковий ступінь кандидата наук) фактично не
змінить загальної практики організації наукового пошуку в багатьох ВНЗ. Автор
вважає доречним почати зі змін у системі організації освіти: підготовці бака-
лаврів з відповідними змінами у навчальних планах магістрантів. Пропонуються
альтернативні варіанти функціонування ВНЗ.*

Ключові слова: *вища школа, сучасні наукові проблеми, науко-метричні ви-
дання, молоді науковці, дослідження, культурний простір України.*

*Держава міцна, як відомо, якісною системою освіти, в якій наукова ді-
яльність має незаперечний авторитет. Ця непорушна істина завжди при-
ходить на пам'ять, коли аналізуєш будь-який новий закон або підзаконні
акти, що ставлять за мету зміни в цій системі.*

*Сьогодні в Україні, яка останнім часом живе у стані потужного проти-
стояння панівній системі, військової та інокультурної агресії, й надалі не
втрачають актуальності питання про зміни в системі організації наукової
діяльності, мета яких — скоротити потік дисертацій, що подаються до за-*

хисту. Однією з перепон на цьому шляху є необхідність публікації результатів наукового пошуку в наукометричних виданнях, в яких повинні відображати результати своїх досліджень аспіранти (1 стаття) і докторанти (5 статей).

Цілком поділяючи тривоги керівників вищої школи країни з приводу модернізації системи вітчизняної освіти й організації наукової діяльності, хотілося б висловити декілька критичних зауважень із цього приводу.

По-перше, досі так і не оприлюднені українські періодичні видання (якщо такі є) і журнали інших країн (хоч б ближнього зарубіжжя), у яких можна публікувати результати наукових досліджень. Особливо для гуманітаріїв, які складають значну частину фахівців сучасної вищої школи. Тому сьогодні чимало ВНЗ країни намагаються терміново вирішити питання здобуття і цього рейтингу.

По-друге, поза сумнівом, аспірант як претендент на науковий ступінь сам (чи з керівником) без особливих проблем все-таки знайдуть вектор подачі інформації, котра (як постійно підкреслюють українські педагоги) має бути цікава іноземному видавцеві (оскільки популярність його журналу визначається саме цим чинником. До речі, і в Україні цей критерій також актуальний) і така стаття буде опублікована. Але чи сам факт оприлюднення однієї статті змінить загальний стан “дисертаційної” науки і конкретної дисертації або претендента на науковий ступінь?! До того ж, чимало вітчизняних наукових журналів сьогодні демонструють дійсно високий професіональний рівень їх авторів і редакторів.

Поза сумнівом, треба і надалі розширювати творчі контакти українських учених з представниками інших країн. Від цього і вітчизняна наука тільки виграє. Але ставити це чи не єдиною умовою допуску до подальшої наукової діяльності у ВНЗ, не зовсім коректно.

По-третє, вже сьогодні в Україні існують десятки фірм, які пропонують абсолютно абсурдні послуги за досить великі гроші, які жодним чином не пов'язані з науковою діяльністю, а майбутні українські докторанти вже сьогодні платять по 250—300 умовних одиниць (при, загалом, безкоштовній системі зарубіжних публікацій) за кожен зарубіжну статтю і це, врешті-решт, призводить до банального перерозподілу фінансових потоків. Тобто очікуваного ефекту від цих нововведень не те що немає, а він негативний. Іншими словами, претендента на науковий ступінь спочатку заганяють у такі обставини, коли він змушений займатися не науковою творчістю (на яку держава взагалі не виділяє коштів: навіть на власний захист аспірант не може взяти відрадження, якщо у ВНЗ, де він працює, немає спеціалізованої вченої ради, оскільки це вважається його особистою справою. До того ж, захист дисертації аспірантів з інших ВНЗ, які не мають спеціалізованих вчених рад, теж обтяжує їх гаманець, оскільки сам захист — також платний, і така плата дорівнює річній зарплаті молодого педагога), а виключно менеджерською діяльністю у пошуках місця публікації. Тобто, якщо ми дійсно хочемо стати європейською (у значенні “цивілізованою” і в цьому, науковому, аспекті) країною, то необхідно ліквідувати і двоступеневу систему захисту (кандидат, доктор наук), зняти безліч, з позицій європейських ВНЗ, перешкод, які стоять перед українським претендентом

(приміром, захист дисертації проводити на кафедрі, а результати затверджувати в деканаті), і взагалі ліквідувати все те, що робить власника диплома кандидата (доктора) наук, якщо не людиною з більш-менш забезпеченою старістю (вважати це забезпеченістю за європейськими мірками просто смішно!), то, принаймні, претендентом на значні преференції в обійманні певної керівної посади тощо.

По-четверте, як відомо, сучасна дисертація в гуманітарній сфері, представлена на здобуття наукового ступеня доктора наук за широким спектром педагогічних (з величезним вектором прикладних напрямів, тобто методик викладання), культурологічних, мистецтвознавчих та інших подібних спеціальностей, у принципі не має на меті вирішення будь-яких важливих народногосподарських проблем, не кажучи вже про кандидатську, яка від початку була тільки навчальним завданням більш високого рівня, мета якої — демонстрація претендентом на здобуття наукового ступеня уміння якісного вирішення певних навчально-наукових завдань: критичний аналіз історіографічної літератури і джерелознавчих матеріалів, уміння робити логічний висновок з зібраного матеріалу, виявлення певних тенденцій розвитку явища, процесу, пошук дійсно нових фактів і надання їм характеристики тощо. Це, поза сумнівом, важливо для майбутнього викладача сучасної вищої школи, але це в принципі відводить його від вирішення названих вище народногосподарських (у широкому сенсі цього слова) завдань.

По-п'яте, навряд чи будь-яке дійсно поважне іноземне видання, що має право публікувати подібні матеріали, візьметься друкувати виключно прагматичні (регіональні) матеріали українських дослідників. Причому, поза сумнівом, цікаві, котрі, хоч і не вирішують народногосподарських завдань, але певний внесок у вітчизняну культуру і науку роблять. Адже сотні років професійно вивчати вітчизняний культурний простір у його розмаїтті виявив було не можливо. І цю ділянку лише почали розробляти

По-шосте, можливо, простіше, якщо суттєво не скорочувати кількість ВНЗ в країні, то хоча б не відкривати нових, оскільки якщо такий виникає, то і його структури (кафедри, деканати) повинні заміщати співробітники, які мають відповідні наукові ступені і вчені звання.

І останнє. За всієї поваги до ідеї європейської співпраці і бажання України стати членом Європейського Союзу та інших, не менш престижних, структур (хоча ефект від такого входження бачимо на прикладі населення окремих європейських країн, приміром, Болгарії, Туреччини, Греції та ін.), потрібно віддати належне тому факту, що і в Європі не все гаразд із вирішенням низки економічних, соціальних та інших питань (хоча все пізнається в порівнянні!). І національна система освіти і науки України мала і має досить переконливі позиції в науковій і навчальній сфері, які сьогодні, через традиційні ментальні характеристики певної частини населення (чи, краще б сказати, тих, хто допущений до засобів масової інформації), перманентну політичну боротьбу в країні, "коли усі аргументи гарні", постійно замовчується або спеціально відсовується на другий план, нівелюючи успіхи національної навчальної і наукової системи.

Приміром, сьогодні вже цілком очевидно, що так звана “Болонська система навчання”¹ є далеко не кращим надбанням нашої країни і вона поступово, але цілком методично, знищує все те якісне, що було напрацьовано не одним поколінням вітчизняних педагогів, у тому числі й українських учених. І елементарний набір балів студентами без відповідного контексту знання предмета і його зв’язків з іншими дисциплінами, загального стану освіти, а також постійне скорочення годин на спеціальні й загальногуманітарні дисципліни, повністю нівелювали бажання вчитися у більшості сучасних *думаючих* молодих людей. (До речі, ще у XVII ст. провідною метою освіти було виховати християнина, тобто людину з певним набором соціально-культурних характеристик. Зрозуміло, що змінився час, утім, проблеми виховання жодним чином не повинні зникнути. І сьогодні навчальне навантаження на школярів зовсім не гарантує широкого продукування геніїв чи хоча б людей, здатних швидко вивести країну з духовної та технологічної безвиході). І особливо це помітно в умовах заочної форми навчання, у системі якої на вивчення спеціальних предметів відводиться така мінімальна кількість годин, що забезпечити хоча б елементарне навчання будь-чому неможливо. А вважати, що консультація професора (2 години на тиждень на академічну групу) вирішить усі питання формування майбутнього фахівця, — це утопія. (Хіба ми не знаємо, в яких умовах навчається наша, приміром, поліська чи закарпатська молодь?) До того ж, ніхто в Європі не чекає українську молодь в якості фахівців — для цього було б необхідно створити там додаткові робочі місця, яких, як відомо, і своїм бракує, укласти міждержавні угоди про визнання дипломів тощо. І так само не чекають європейську молодь в Україні з тих самих прагматичних міркувань. А розмови про конкуренцію як найважливішу складову якості освіти в такому контексті не зовсім доречні. Потрапити на престижну (тобто якісну з позицій власної самореалізації і, відповідно, високооплачувану) роботу сьогодні однаково проблематично, незалежно від якості отриманої освіти. І це теж наші реалії, усунути які було б надзвичайно корисним для самореалізації майбутнього покоління, яке сьогодні залишено часто наодинці з безліччю проблем. Але в Україні до освітніх додаються ще і чимало інших, відомих усім, проблем соціального характеру. Та й статус бакалавра, а особливо магістра будь-якого напрямку (спеціальності) як основного претендента на здобуття наукового ступеня згодом та проблема майбутнього його працевлаштування досі так і не визначені в класифікаторі спеціальностей. А отже, жоден володар подібних зразків дипломів не може знайти собі роботу за фахом. І кількість навчальних годин на тиждень лише за останні майже 10 років на підготовку магістра зменшилася вдвічі. Та й абітурієнт, який потрапляє до університету, з кожним роком стає все слабшим, незважаючи на постійний експеримент та нові типи підручників у загальноосвітній школі.

С. Виткалов. Сучасні проблеми вищої школи очима регіонального педагога

¹ Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / М. Степко, Я. Болюбаш, В. Шинкарук та ін. ; за ред. В. Кременя. — Тернопіль : Навч. книга — Богдан, 2004. — 384 с.

А що вже говорити про підготовку фахівця ОКР “бакалавр-магістр”, який повинен отримати знання та практичні навички і спеціаліста, і магістра за значного скорочення кількості годин на його підготовку?! До того ж ця підготовка триває лише рік!

У світі сьогодні функціонують десятки інших освітніх систем і болонська далеко не кращий варіант з усього того, що накопичило людство упродовж розвитку цивілізації. І запровадження кредитно-модульної чи кредитно-трансферної системи, постійне внесення до навчальних планів дисциплін, пов'язаних із, приміром, сучасними концепціями природознавства, охороною праці, безпекою життєдіяльності, філософією науки чи іншого “...знавства” для мистецьких чи культурологічних спеціальностей за рахунок зменшення вивчення фахових, постійне зменшення кількості екзаменів і доведення державної атестації лише до одного іспиту, мотивуючи це страхом студентів перед викладачем (?!), а насправді — економією коштів і на цьому, у принципі жодним чином не покращує якості освіти. Як не покращує якості абітурієнта і практика організації ЗНО та інші, усім відомі кроки керівних освітянських структур.

А прийом до магістратури випускників бакалаврату з інших напрямів професійної підготовки взагалі призведе не лише до значного погіршення якості знань, а до звичайного пошуку абітурієнтом легших умов вступу до ВНЗ, коли, вступивши на бакалаврат за державним замовленням лише за показником недобору, майбутній магістрант вже не пошкодує коштів, аби згодом вступити на престижний, на його думку, напрям, виходячи виключно з фінансових міркувань.

До речі, років 30 тому при вступі до вітчизняних консерваторій абітурієнти складали 11 вступних іспитів і нікому навіть у голову не приходило вважати це переваженням чи будь-яким іншим чинником стримування для готовності здобувати фахову освіту. Вокальна чи інструментальна, у широкому вияві, національна школа була тоді, як відомо, чи не найкращою у світі. Утім, якісні характеристики сучасного студента явно програють у порівнянні зі студентами 25—30 років тому, якщо брати загальні показники рівня фахової культури.

Не відомо, наскільки ефективно працюватиме Болонська система, враховуючи соціально-політичну і культурну напругу в сучасній Україні через 10—15 років, і який ефект дадуть ці наукометричні видання, у яких кожен випуск повинен складатися, як правило, з двох томів, один з яких буде подаватися іноземною мовою, але національну систему освіти і базовану на ній практику організації наукової діяльності потрібно буде відроджувати заново поза сумнівом.

Тож, як наголошував свого часу геніальний А. Ейнштейн, грошей на науку поки що немає, тому будемо краще (тобто ефективніше. — Авт.) думати.

Надійшла до редакції 27.04.2014

Sergii Vytkalov. *The Modern Educational Problems: the Point View of the Regional Teacher*

The problems of the modern high school, and in particular concerning the organization of scientific activity in Ukraine. It is about the need to publications in scientific journals metric that should help to familiarize the world scientific community with achievements of national scientists. It is stressed that this practice, in spite of some positive things that really contribute to familiarization with forms of scientific research and its results at the level of young researchers (candidates for the degree of Candidate of Sciences) actually does not change the general practice of scientific research in a significant number of universities. And this practice is actually not bring the expected changes. It would be appropriate, according to intelligence, start with changes in the system of education: training of bachelors and making appropriate changes in the curricula of graduate. The current situation in higher education is largely due to organizational and financial problems, relatively weak composition Corps personnel in the newly created universities that prepared in terms of endless experimentation and constant change of curriculum and no longer contribute to the stabilization of the educational process in which less time is spent on professional training of the young man. Alternatives are offered on the functioning of the university.

Сергей Виткалов. *Современные проблемы высшей школы глазами регионального педагога*

Анализируются проблемы современной высшей школы, в частности связанные с организацией научной деятельности в Украине. Речь идет о необходимости публикаций в наукометрических изданиях, которые должны способствовать ознакомлению мировой научной общественности с достижениями отечественных ученых. Подчеркивается, что подобная практика, несмотря на определенные позитивные моменты, которые действительно будут способствовать ознакомлению с формами научного поиска и его результатами, на уровне молодых исследователей (претендентов на научную степень кандидата наук) фактически не изменит общей практики организации научных поисков во многих вузах. Автор считает уместным начать с изменений в системе организации образования: подготовки бакалавров с соответствующими изменениями в учебных планах магистрантов. Предлагаются альтернативные варианты функционирования вуза.

CONTENTS

THE PRESS SERVICE OF THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE INFORMS	3
VISITING CARD	
The Lviv Polytechnic Trains and Educates a New Generation of Ukrainian Technical Elite	10
THE QUALITY OF EDUCATION	
Volodymyr Golovenkin. University Quality Assurance System	15
Hanna Krasylnykova. On Way to Modern System of Monitoring of National Education Quality.....	24
Olena Zhornova, Olha Zhornova. Well-being of the Students as to Monitor the Quality of Higher Education	36
ENGINEERING EDUCATION	
Rostyslav Didyk. Modern Educational Technologies are in System of Training of Engineering Personnels	45
Alla Semenova. Modern Lines of Formation of Pedagogical Skill of Experts of Engineering Specialities	51
PROBLEMATIC ISSUE	
Konstantyn Korsak. Offer “The Ukrainian Idea — XXI”.....	60
Oleh Bachynskiy. Formation and the Development of Practical Training as an Integral Component of Agricultural Education	72
Sergii Vytkaiov. The Modern Educational Problems: the Point View of the Regional Teacher	85
Tetiana Ananko. The Theoretical Aspects of Vocational Guidance in the Secondary Schools in Ukraine	91
FOREIGN EXPERIENCE	
Natalia Khramtsovska. Features and Issues of Modern Standardization in Information Disciplines	100
PRACTICE SCIENTOMETRICS DATABASES	
Victor Gogunsky, Olexii Kolesnikov. The Features Work in the “Google Scholar”	109
REVIEW	
Halyna Fyliuk. The Collective Scientific Publication on Problems of Management of Modern Systems at the Different Levels of Activity	112
Higher Education and Science: the Survey of Periodicals	115
The List of the articles and another materials published in the journal “Higher School” in 2014	123

Founder — The Ministry of education and science of Ukraine.

Publisher — Znannia Publishing Ltd.

Editorial Board: Kazymyr Levkivskyi, Kali Abdiev, Viktor Andrushchenko, Viktor Bazylevych, Valentyn Baidenko, Volodymyr Bondar, Petro Hnatenko, Andrii Grytsenko, Olena Hrishnova, Leonid Huberskyi, Roman Dodonov, Mykola Yevtukh, Iryna Zaitseva, Tetiana Kolomiyets', Anatolii Konverskyi, Vasyl Kremen', Anatolii Kuzminskyi, Vasyl Kusherets', Yuriy Lysenko, Volodymyr Myronov, Volodymyr Mishchenko, Tetiana Morozova, Ivan Nadolnyi, Mark Orzikh, Ivan Prokopenko, Vasyl Tatsiy, Oleksandr Tymoshchuk, Viktoriya Sukhantseva, Olena Shevniuk, Valentyn Shcherbyna.

Редакційна колегія: Казимир Левківський (кандидат історичних наук, професор) — заступник головного редактора, Калі Абдієв (доктор педагогічних наук, професор), Віктор Андрущенко (доктор філософських наук, професор), Віктор Базилевич (доктор економічних наук, професор), Валентин Байденко (доктор педагогічних наук, професор), Володимир Бондар (доктор педагогічних наук, професор), Петро Гнатенко (доктор філософських наук, професор), Андрій Гриценко (доктор економічних наук, професор), Олена Грішнова (доктор економічних наук, професор), Леонід Губерський (доктор філософських наук, професор), Роман Додонов (доктор філософських наук, професор), Микола Євтух (доктор педагогічних наук, професор), Ірина Зайцева (доктор філологічних наук, професор), Тетяна Коломієць (доктор юридичних наук, професор), Анатолій Конверський (доктор філософських наук, професор), Василь Кремень (доктор філософських наук, професор), Анатолій Кузьмінський (доктор педагогічних наук, професор), Василь Кушерець (доктор філософських наук, професор), Юрій Лисенко (доктор економічних наук, професор), Володимир Миронов (доктор філософських наук, професор), Володимир Міщенко (доктор економічних наук, професор), Тетяна Морозова (доктор педагогічних наук), Іван Надольний (доктор філософських наук, професор), Марк Орзіх (доктор юридичних наук, професор), Іван Прокопенко (доктор педагогічних наук, професор), Вікторія Суханцева (доктор філософських наук, професор), Василь Тацій (доктор юридичних наук, професор), Олександр Тимошук (доктор юридичних наук, професор), Олена Шевнюк (доктор педагогічних наук, професор), Валентин Щербина (доктор юридичних наук, професор).